

POKYNY PRE ZJEDNODUŠENÚ KONTROLU MLIEKOVEJ ÚŽITKOVOSTI OVIEC V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

1. Úvodné ustanovenie

Pokyny pre zjednodušenú kontrolu mliekovej úžitkovosti (ZKMÚ) v Slovenskej republike sú upravenou verziou pokynov pre kontrolu mliekovej úžitkovosti oviec (KMÚ) v Slovenskej republike schválených v r. 1995. Teda pokyny vychádzajú z medzinárodných pravidiel pre KMÚ dojných oviec vydaných medzinárodnou komisiou pre kontrolu zvierat (ICAR) v r. 1992, zohľadňujúc pripomienky členov Ústrednej výberovej komisie pre ovce a kozy a iných zainteresovaných organizácií. Sú súčasťou Metodických pokynov pre výkon kontroly úžitkovosti (KU) 2. stupňa.

Pokyny ZKMÚ sú doporučujúcimi pre chovateľov úžitkových chovov (ÚCH) a rozmnožovacích chovov (RCH), kde sa nevykonáva KMÚ.

ZKMÚ v súlade s medzinárodnými pravidlami budú vykonávať samotní chovatelia.

2. Definícia ukazovateľov mliekovej úžitkovosti

2.1 Kontrola mliekovej úžitkovosti oviec – pravidelné zisťovanie údajov dojnosti mlieka (kvantitatívna kontrola).

2.2 Kontrolný deň – deň, v ktorom sa uskutočňuje ZKMÚ.

2.3 Kontrolné obdobie – je doba medzi dvoma kontrolnými dňami v stáde vyjadrená počtom kalendárnych dní.

2.4 Dojnosť – množstvo vyprodukovaného mlieka.

2.5 Dĺžka dojného obdobia – zodpovedá obdobiu, počas ktorého je bahnica dojená, to znamená po odstave jahniat až po jej zasušenie. Pri ZKMÚ je určená štandardná (normovaná) dĺžka dojného obdobia 150 dní.

2.6 Normovaná produkcia mlieka – vypočítaná za štandardné dojné obdobie (150 dní).

2.7 Normovaná, prepočítaná produkcia mlieka – vypočítaná za štandardné dojné obdobie a pomocou koeficientov prepočítaná na 3. laktáciu.

3. Požiadavky spojené so ZKMÚ

3.1 ZKMÚ je uskutočňovaná samotným chovateľom alebo po dohode chovateľa aj inými organizáciami. Vlastný výkon ZKMÚ nepodlieha kontrolnému systému.

3.2 Minimálny počet bahnic zapojených do ZKMÚ je 10 ks.

3.3 Výsledky ZKMÚ slúžia pre potreby chovateľa.

3.4 ZKMÚ sa robí u všetkých bahnic v stáde.

3.5 Prvé kontrolné meranie

Prvé kontrolné meranie musí byť v mesiaci máj najskôr 14 dní po začatí pastvy.

3.6. Druhé kontrolné meranie

Druhé kontrolné meranie musí byť v mesiaci júl. Interval medzi meraniami má byť 60 až 70 dní.

3.7 Metódy návštev kontrolovaného stáda

Metóda A₄ – produkcia mlieka je meraná 2 x za kontrolný deň (ráno, večer). Ak sa ovce doja aj na obed, urobí sa dopočet pomocou koeficientu vypočítaného z celkovej produkcie mlieka stáda pri jednotlivých podojoch.

Metóda AC – produkcia mlieka je meraná 1 x za kontrolný deň (ráno, obed alebo večer), pritom dopočet sa robí na základe celkovej produkcie mlieka všetkých bahníc v stáde zistených za jednotlivé dojenia v kontrolnom dni. Pri použití metódy AC sa doporučuje ZKMÚ urobiť u všetkých bahníc v stáde tak, aby sa minimalizovali chyby pri dopočítavaní.

3.8 Minimálne denné množstvo mlieka zisťované u jednotlivých bahníc nie je obmedzené. Doporučuje sa merať mlieko pomocou odmerných valcov v ml a nezapočítavať výšku peny mlieka.

3.9 Chýbajúce údaje z večerného resp. raňajšieho dojenia u jednotlivých bahníc sa pri metóde A₄ dopĺňa prepočtom pomocou koeficientu vypočítaného na základe priemerných hodnôt bahníc kontrolovaných pri večernom a raňajšom odbere.

3.10 Výpočet produkcie mlieka pre bahnicu

3.10.1 Normovaná produkcia mlieka za dojnú dobu (150 dní) sa vypočíta podľa nasledovného vzorca :

$$NPM = \frac{P_1 + P_2}{2} \times 150$$

kde NPM je normovaná produkcia mlieka za dojnú dobu

P₁ je množstvo mlieka zistené pri 1. kontrolnom meraní

P₂ je množstvo mlieka zistené pri 2. kontrolnom meraní

150 je štandardná (normovaná) dĺžka dojného obdobia.

3.10.2 Normovaná prepočítaná produkcia mlieka (NPPM) za dojnú dobu sa prepočítava na 3. laktáciu. Na prepočet sa používajú koeficienty z 1. na 3. laktáciu k = 1,11; z 2. na 3. laktáciu k = 1,06 a z 3. a vyššej laktácie k = 1.

3.11 Vyhodnotenie vlastnej úžitkovosti bahníc podľa dojnosti bude urobené na základe priemernej úžitkovosti stáda (\bar{x}) a smerodajnej odchýlky (s):

$$\bar{x} = \sum x_i / n; \quad s = \sqrt{[(x_i - \bar{x}) / (n-1)]}$$

\bar{x} – aritmetický priemer,

s – smerodajná odchýlka

x_i – konkrétne číselné hodnoty nameraných produkcií mlieka oviec

n – počet prípadov (počet oviec).

Bahnice budú rozdelené podľa úžitkovosti do tried:

- matka s vynikajúcou úžitkovosťou (***)
NPM alebo NPPM $> \bar{x} + 1,25 s$
- matka s nadpriemernou úžitkovosťou (**)
 $\bar{x} + 1,25 s > \text{NPM} > \bar{x} + 0,25 s$
- matka s priemernou úžitkovosťou (*)
 $\bar{x} + 0,25 s > \text{NPM} > \bar{x} - 0,5 s$
- matka s podpriemernou úžitkovosťou (N)
NPM $< \bar{x} - 0,5 s$.

Z hľadiska selekcie chovateľ môže si sám stanoviť hranice pre zatriedenie bahníc do tried podľa jeho náročnosti na zvyšovanie produkcie mlieka. Napr. bahnice nad 120 l (***), od 100 – 119 l (**), od 80 – 99 l (*) a menej ako 79 l(N)).

4. Záverečné ustanovenie

Tieto pokyny ZKMÚ vychádzajú zo súčasného stavu poznania a dostupných údajov z KMÚ v predchádzajúcich rokoch. Predpokladáme, že po získaní početnejšieho dátového súboru z oblasti kvantitatívnej kontroly a získaní väčších skúseností z vlastnej realizácie ZKMÚ, bude potrebné tieto pokyny znovu aktualizovať.

Poznámka: „Pokyny pre zjednodušenú kontrolu mliekovej úžitkovosti oviec v Slovenskej republike“ boli schválené šľachtiteľskou radou v Nitre dňa 23.4.2001

Ing. Anton Čapistrák
VÚŽV Nitra – Ústav šľachtenia zvierat
pracovisko Trenčianska Teplá